

Culture and Folk Literature

E-ISSN: 2423-7000

Vol. 10, No. 44

May – June 2022

Research Article

The Elements of Curse and the Representation of Gender in the Written Couplets of Fars folklore

Saeed Khosropur¹, Mohammad Moradi*²

Received: 03/04/2022

Accepted: 31/05/2022

Extended Abstract

Native songs have covered to a large extent the issues and concerns of the lives of their ancestors. Since they cover a wide range of beliefs, they cover the period from birth to death. These poems mostly have lyrical themes and comprise the possible and impossible emotions, feelings and aspirations of the poets (Zolfaghari, 2015, p. 291). Sufficient knowledge of the issues of life of different ethnic groups requires a series of studies to include the narrow-mindedness that is essential for a scientific research as a result of the large number of native Iranian poems. Consequently, the researcher should highlight this issue and be bound to specific cases. In this research, Fars is the origin of one of the main native climates of the poems, and "curse" and its essential elements have been analyzed in folklore couplets according to the representation of the elements of life in Fars folklore poems. Curse is a human reaction that occurs in conditions of disability, failure, and duress, and embraces the elements of the one who curses, the one who is cursed, and the reason and the content of the curse. Some researchers have focused over the issue of the curse in folklore literature; for example, Mahouzi et al. (2017) have

* Corresponding Author's E-mail:
momoradi@shirazu.ac.ir

1 PhD Candidate of Persian Language and Literature, Shiraz University, Shiraz, Iran
<http://orcid.org/ 0000-0002-6584-3784>

2 Associate Professor of Persian Language and Literature, Shiraz University, Shiraz, Iran
(Corresponding author)
<http://orcid.org/ 0000-0002-4602-154X>

premeditated the content of the curse in more than 3,000 Mazandaran and Khorasani couplets.

Most of the studies are related to the field of history and linguistics or have dealt with this category in classical mythology and poetry.

This research has scrutinized the couplets of Fars province through the analytical-descriptive method using library sources. 4391 folklore couplets of Fars province have been dissected and one hundred and forty-nine (149) couplets containing the concept of curse have been analyzed based on accurate statistics, the elements of curser and the cursed one, and the reason for the curse. In consequence, the subsequent outcomes have been achieved through concentrating on the element of gender.

In the studied couplets, the cursers are classified into nineteen (19) groups, of which the lover has the highest frequency with 123 samples and 82%.

Beleaguered people and the ones with anonymous identities are in the second and third groups. The existence of this unidentified other as a curser, emphasizes the allocation of couplets to romantic themes owing to the nature of the type of poetry. People who hate women (particularly on account of unfaithfulness) and those who are unlucky are classified fourth and fifth in terms of frequency.

Fourteen (14) groups of cursers have the same frequency. All these cursers are human except the rooster, humans who have been concerned about the past and have been complicated in issues that have been cursed by factors based on the situation.

Another significant point is the deficiency of plants as cursers; as cursing is related to speech as a human action, and plants lack these features, they are not involved in the group of cursers.

In keeping with the findings, 72 cases (48.32%) of male cursers and 9 cases (6.04%) are female. 68 samples of curses (45.63%) also do not have textual signs. Thus, it indicates that they are male or female; that

is, their curser can be either male or female depending on the situation in which the poem is used. Though half of the cases of "male or female" cursers (22.81%) are related to women and the percentage of "female" cases is further, the number and percentage of male cursers is still greater. In this case, 71.15% of the cursers are men and 28.85% of the cursers are women.

This result is in reverse with the popular belief that most women curse; the result is mostly due to the egocentricity and greedy outlook of the man and all together shows his weakness in the face of hindrances.

The cursed ones are divided into 34 categories in the under study couplets (177). The beloved one has been cursed the most from all sides in a romantic relationship as the main guilty with 41 items and 23.16%, and The lover is in the second place with 24 samples and 13.55 %, of which 21 samples promise the lover's self-denial.

From this viewpoint, the curse has a unique place as an applied tool in folklore romantic poetry. Half of the cursed ones (17 groups) are non-human. This issue not only reveals the relationship between these points with human life but also human inevitability; the fact is that he curses non-human groups instead of confronting the perpetrators of inappropriate conditions.

In terms of gender, the cursed are a total of 180 samples that fall into three categories: male, female, and the non- gendered ones; this statistic includes poems in which 174 samples have one gender and in three poems, two genders and they all have been cursed.

Out of a total of 143 cases, about 80% of the cursed are gender-based (male / female) which is equal to 37 cases. Remarking the samples with specific gender, 38 samples (21.11%) were specifically female, 44 samples (24.44%) were male and 61 (33.88%) were male or female; that is, even though the cursed ones are human, it is not possible to determine their exact gender and they are subject to the

position of the reading. If the number of male self-cursing (totally 12) is taken into account, the man is definitely not cursed by the woman in 32 cases, and the woman with 38 cases is 6 times more cursed than the man.

This result is also divergent to the faith that the female gender is considered more cursed and the male gender is deliberated as the ones who curse more.

One hundred and sixty-six reasons of cursing have been detected in the couplets of the folklore of Fars which were categorized in sixty-five groups, splitting with 25 examples and 15.06% scored the most frequent one. Other reasons such as splitting, cheating, attracting the loved one's attention, the misfortune of the lover are the most frequent ones in the couplets of the folklore. The remaining forty-one items have the lowest frequencies.

Reference

Zolfaghari, H. (2015). *Folklore language and literature of Iran*. Samt.

عناصر نفرین و نمود جنسیت در دویتی‌های مکتوب عامه فارس

سعید خسروپور^۱، محمد مرادی^{۲*}

(دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۱۰ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۱۴)

چکیده

نفرین یکی از شیوه‌های واکنش انسان در برابر موانعی است که در طول زندگی با آن‌ها مواجه می‌شود. واژه نفرین به معنای دعای بد است و بیشتر در شرایط عجز و ناتوانی انسان بروز می‌یابد. باور به تأثیرگذاری نفرین بیشتر از آنجاست که عامل اجرای آن، یکی از نیروهای ایزدی و مینوی است. هرچند باور به این تأثیرگذاری در گروه‌های مختلف اجتماعی وجود داشته است، اما مردم عامه به‌دلیل باورها و شرایط اجتماعی متفاوتی که داشته‌اند بیشتر از این ابزار استفاده و در قالب زبان گفتاری یا نوشتاری آن را بیان می‌کرده‌اند. یکی از این قالب‌ها دویتی است که عامه آن را برای بیان بسیاری از واکنش‌ها و احساسات خود مناسب دانسته‌اند. بنابراین، استفاده از آن برای بیان نفرین نیز طبیعی است. این پژوهش، به روش تحلیلی - توصیفی، نفرین‌های نمودیافته در ۳۹۱ دویتی رایج در میان عامه استان فارس را بررسی کرده و با بسامدیابی از عناصر نفرین‌کننده، نفرین‌شونده و دلیل نفرین، به تحلیل آماری و نمود این

۱. دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

<http://orcid.org/0000-0002-6584-3784>

۲. دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (نویسنده مسئول)

*Momoradi@shirazu.ac.ir
<http://orcid.org/0000-0002-4602-154X>

عناصر و جنسیت، در این حوزه از فرهنگ عامه پرداخته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد در اشعار بررسی شده، همه نفرین‌کنندگان جز در یک نمونه، انسان و نیمی از نفرین‌شوندگان غیرانسان‌اند، نکته‌ای که می‌تواند به ترتیب به دلیل ارتباط واکشن نفرین با سخن‌گویی انسان و فرافکنی تقصیر بر غیرانسان باشد. در دویتی‌ها، عاشق بیشترین نمود (۸۲ درصد) را از میان ۱۹ گروه نفرین‌کننده دارد و معشوق نیز با ۲۳/۱۶ درصد، اصلی‌ترین طرف در میان نفرین‌شوندگان است. همچنین از منظر جنسیت، زن در نفرین‌ها، بیشتر در مقام نفرین‌شونده قرار می‌گیرد، ویژگی‌ای که مربوط به جامعه مردانه است که افزون‌بر ضعف و خودخواهی جنس مرد در برابر موانع، صبوری زن و پای‌بندی بیشترش را به رابطه عاشقانه نشان می‌دهد. هرچند می‌تواند مؤید به رسمیت نشناختن حق زن برای اعتراض نیز باشد و یک طرفه بودن رابطه عشق را نیز در جامعه مردم‌محور تأیید کند. از منظر تحلیل دلایل نفرین نیز، مانع وصل شدن، دیگرگزینی، جلب توجه معشوق و ناکامی عاشق، بیشترین بسامد را در دویتی‌های عامه دارند، مؤلفه‌ای که با وجه غنایی اشعار پیوندی مشخص دارد.

واژه‌های کلیدی: استان فارس، جنسیت، دویتی، عناصر نفرین، نفرین.

۱. مقدمه

ادبیات عامه تاحد بسیاری توانسته مسائل و دغدغه‌های زندگی پیشینیان را حفظ کند و انتقال دهد. نکته حائز اهمیت این است که این نوع ادبی بازه زمانی تولّد تا مرگ را پوشش داده است و گستره باوری وسیعی دارد؛ همین امر موجب شده مسائل بنیادی بسیاری در آن مطرح شود. هرچند آرنولد ون ژنپ^۱ فرهنگ مردم را اعمالی می‌داند که از روی عادت و بدون هیچ فلسفه‌ای صورت می‌گیرد (ذوق‌فاری، ۱۳۹۴)، اما منکر نقش‌مندی این فرهنگ نمی‌شود (همان) همین نقش‌مندی نشان از نظم‌دهی این فرهنگ به مسائل زندگی مردم دارد، لذا نمی‌توان آن را صرفاً برخاسته از عادت دانست. در یک دسته‌بندی این نقش‌ها عبارت‌اند از: آموزشی، نظم‌دهی به رفتار و روابط مردم،

اعتباردهی و اقتداربخشی به نهادهای اجتماعی و مناسک، روان‌شناختی، تداوم و ثبات‌بخشی معیارها و ملاک‌های اخلاقی، فرهنگی و ... (بلوکباشی، ۱۳۸۸).

بومی‌سرودها بیشتر شامل مضامین غنایی و دربردارنده عواطف، احساسات و آرزوهای ممکن و غیرممکن سرایندگان‌اند (ذوق‌القاری، ۱۳۹۴). یکی از قالب‌ها و انواع بومی‌سروده دویتی است. اگر همه دویتی‌های مکتوب فارسی مطالعه شود و آمارگیری دقیقی از مضامین به کاررفته در آن‌ها صورت گیرد راهگشای خوبی برای درک بهتر زندگی عامه گذشته خواهد بود و از این راه می‌توان تا حدود بسیاری به دغدغه‌های اصلی زندگی پیشینیان پی‌برد؛ البته برای این کار مرکز پژوهشگران باید بر مفهومی خاص — برای نمونه نفرین — و براساس دامنه‌ای مشخص — برای نمونه دویتی‌های استان فارس — باشد. مقوله نفرین هرچند نسبت به مقوله دعا تنوع موضوعی کم‌تر دارد (جعفری (قنواتی)، ۱۳۹۴) و حتی بازتاب کم‌تری در ادبیات عامه داشته است، ولی با دانستن نفرین‌کنندگان، نفرین‌شوندگان، دلایل نفرین و مضامین به کار رفته در آن، افزون‌بر شناخت کنشگران و کنش‌پذیران، می‌توان به بخشی از دغدغه‌ها، خلق‌وخو، عواطف و واکنش‌های انسانی مردم گذشته در شرایط گوناگون دست یافت. همچنین می‌توان به میزان کنشگری یا کنش‌پذیری مردان یا زنان در زمینه نفرین آگاهی یافت و دید آیا در این زمینه همچنان طبق باور پذیرفته شده زنان بیشتر کنشگرند یا بر عکس.

۱-۱. پرسش‌های پژوهش

پرسش‌های این پژوهش که نفرین‌های به کاررفته در ۴۳۹۱ دویتی عامه استان فارس را بررسی می‌کند عبارت‌اند از: تعداد و درصد نفرین‌های به کار رفته در دویتی‌های مورد بررسی چقدر است؟ نفرین‌کنندگان و نفرین‌شوندگان در دویتی‌های مبنای پژوهش به چند گروه قابل تقسیم‌اند و درصد هر گروه چقدر است؟ چراً (دلیل) نفرین‌های

موردبررسی چیست و تعداد و درصد هر کدام چه میزان است؟ از نظر آماری، جنسیت (مرد یا زن بودن) نفرین‌کنندگان و نفرین‌شوندگان چگونه است؟

۱-۲. فرضیه پژوهش

با توجه به جامعه آماری (۴۳۹۱ دویتی) فرض بر این است که تعداد و درصد نفرین‌های به کار رفته در این دویتی‌ها فراوان است و می‌توان آن‌ها را به گروه‌های مختلفی دسته‌بندی کرد و براساس آمارگیری دقیق، درصد هر کدام را نشان داد. فرض دیگر اینکه هر نفرین دلیلی دارد و می‌توان با استخراج و دسته‌بندی این دلایل، بسیاری از عوامل اصلی نفرین در زندگی عامه را شناخت. همچنین می‌توان نشان داد که از منظر جنسیت، مرد بیشتر در نقش نفرین‌شونده است و زن بیشتر در جایگاه نفرین‌کننده قرار دارد.

۱-۳. روش پژوهش

این پژوهش به شیوه توصیفی - تحلیلی و براساس منابع کتابخانه‌ای تنظیم شده و کتاب‌های ترانه‌های محلی فارس، یکهزار و چهارصد ترانه محلی، ترانه‌های از جنوب، سیری در ترانه‌های محلی فارس، شهرستان خرم‌بید و فرهنگ مردم آن، فرهنگ مردم داریون، ترانه‌های محلی جهرمی برای استخراج داده‌ها، اساس قرار داده شده‌اند. در مجموع، ۴۳۹۱ دویتی در این مقاله مطالعه شده و پس از استخراج موارد نفرین‌دار و حذف موارد تکراری (۷۰ دویتی)، ۱۴۹ دویتی متناسب مفهوم نفرین، مبنای تحلیل قرار گرفته است.

۲. پیشینه پژوهش

مفهوم نفرین و انعکاس آن در ادبیات عامه، از مفاهیمی است که برخی از پژوهشگران در پژوهش خود به آن اشاره‌ای کرده‌اند (رک: قنواتی، ۱۳۹۴؛ محسنی و همکاران،

۱۳۹۶؛ الهمی، ۱۳۹۶؛ کمرپشتی و احمدی کمرپشتی، ۱۳۹۸؛ جباره ناصر و شادمانی، ۱۳۹۴؛ طاهری و مردانی، ۱۳۹۹؛ بابادی عکاشه و ساریخانی، ۱۴۰۰)، اما برخی محققان آن را موضوع اصلی یا یکی از موارد مهم پژوهش خود قرار داده‌اند. از آن جمله ثابت (۱۳۸۵) در بررسی عبارت‌ها و تعارف‌های رایج در بین زنان شیرازی بسیاری از نفرین‌ها را ذکر کرده و صبحی خامنه (۱۳۸۹) با روش‌های زبان‌شناسانه، کنش‌های گفتاری دعا و نفرین در زبان فارسی را به صورت کتابخانه‌ای - میدانی بررسی کرده و تحلیل خود را بر مبنای عناصر چهارگانه نفرین و دعا (گنشگر گفتار، کنش‌پذیر گفتار، کنش بیانی، خواسته کنش) بنیان نهاده است. آسیایی و عیّاسی (۱۳۹۱) به تحلیل نفرین‌های رایج در میان اهالی تبریز و هرسین کرمانشاه پرداخته‌اند و در یک دسته‌بندی چهارگانه، شباهت نفرین‌های دو قوم ترک و لک را نشان داده‌اند. از دیگر پژوهندگان، بادامچی و افکنده (۱۳۹۳) سیر تحول و استمرار نفرین را در نوشه‌های شاهان میان‌رودانی و تغییر آن را در نبشه‌های هخامنشی بررسی کرده‌اند. همچنین پیش‌قدم و همکاران (۱۳۹۳) بر اساس دویست فیلم انگلیسی و فارسی و با استفاده از مدل هایمز، به تحلیل و مقایسه کنش نفرین میان ایرانیان و انگلیس‌زبانان پرداخته‌اند. شهنوازی (۱۳۹۴) کنش‌های گفتاری دعا و نفرین را در گویش بلوچی سرحدی بررسی کرده و زروان (۱۳۹۵) به تحلیل محتوای دعا و نفرین در اساطیر ملل پرداخته و دعاکنندگان، دعاشوندگان، نفرین‌کنندگان و نفرین‌شوندگان را مشخص کرده است. از دیگر پژوهشگران، خلیلی‌ثزاد (۱۳۹۵) با استناد به اشعار شعرای نامی ایران و همچنین اساطیر ایرانی به گستره مفهوم نفرین پرداخته و ارتباط شومی چند حیوان را با مفهوم نفرین بررسی کرده است. خادمیان و سلیمانی فاخر (۱۳۹۵) بر اساس نمونه‌گیری‌های نظری از میان ترانه - موسیقی‌های پاپ در سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴، به

تحلیل اجتماعی پنج گفتمان در موسیقی نفرینی پرداخته‌اند. دهرامی و فهیمی‌پور (۱۳۹۶) جنبه‌های گوناگون آفرین و نفرین را در آثار دوره باستان و میانه بررسی کرده‌اند و به نقش، کارکردها و جنبه‌های بلاغی این دو مقوله پرداخته‌اند. ماحوزی و همکاران (۱۳۹۶) مضمون نفرین را در بیش از سه‌هزار دویتی مازندرانی و خراسانی بررسی کرده و نشان داده‌اند که از میان نه مضمون آورده‌شده، نفرین به معشوق پریسامدتر است. دارا (۱۳۹۷) تنوع نگارش نفرین را در سنگنوشه‌های شاهان اورارتوبی بررسی کرده و ساروی (۱۳۹۸) به بررسی مضامین دعا و نفرین در دویتی‌های عامیانه مازندرانی پرداخته است. همچنین خرمی (۱۳۹۹) وجود گوناگون دعا و نفرین را در اشعار مولوی براساس کتاب مثنوی معنوی نشان داده است.

پژوهش‌های نامبرده در این بخش، یا مربوط به حوزه تاریخ و زبان‌شناسی‌اند یا به مقوله نفرین در اساطیر و اشعار کلاسیک پرداخته‌اند. برخی دیگر نیز صرفاً بخش اندک و گذرایی را به این مقوله اختصاص داده‌اند. نکته دیگر اینکه پژوهش‌های اختصاصی مربوط به نفرین در ادبیات عامه، استان فارس را شامل نمی‌شود.

تفاوت پژوهش حاضر با پژوهش‌های دیگر در این است که با آمارگیری دقیق از نفرین‌های به کاررفته در دویتی‌های استان فارس، تعداد و درصد عناصر نفرین‌کننده، نفرین‌شونده و دلیل نفرین را مشخص کرده و براساس آن به طور دقیق به بحث جنسیت پرداخته است. بنابراین درادامه طبق نمودار و آمار، درباره موارد آمده بحث شده و از نمونه‌های شعری برای تأیید نظر استفاده شده است.

۳. تبیین نظری موضوع

یکی از واکنش‌های انسانی در شرایط ناتوانی، ناکامی و ناچاری علاوه‌بر شکوه و شکایت، نفرین است که در قالب زبان گفتاری یا نوشتاری بروز می‌یابد. این واژه به

معانی دعای بد و لعن (دهخدا، ۱۳۷۷، ذیل «نفرین») و در مقابل واژه آفرین (انوری، ۱۳۸۲، ذیل «نفرین») آمده است. البته با توجه به کاربرد دوگانه واژه «دعا» در آیه «وَ يَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءً بِالْخَيْرِ...» (اسراء / ۱۱) می‌توان نفرین را «دعای بد» معنا کرد که البته در پهلوی نیز به همین معناست (هرن و هو بشمان، ۲۵۳۶). راغب اصفهانی (۱۴۱۵ق، ص. ۷۴۱) با توجه به کاربردهای واژه لعن در قرآن کریم می‌گوید اگر این واژه از سوی خداوند باشد به معنی عقوبت در آخرت و دوری از رحمت گسترده الهی در دنیاست و اگر از جانب انسان باشد، نفرین به دیگری است. گوینده نفرین انسان یا غیرانسان است. البته در مردم دوم، نفرین انسانی از زبان حیوانات، گیاهان یا اشیا بیان می‌شود. از گذشته‌های دور تا امروزه نفرین خود را پیش آورده و با توجه به بافت تغییراتی کرده است. با این‌همه، عناصر اصلی این نوع در همه بازه‌های زمانی و مکانی وجود داشته است. در هر نفرینی عناصر «نفرین‌کننده: آن‌که/ آن‌چه نفرین می‌کند»، «نفرین‌شونده: آن‌که/ آن‌چه نفرین می‌شود» و «مضمون نفرین: عبارت نفرین» وجود دارد و عنصر «چرایی نفرین: دلیل نفرین» در برخی آمده و در برخی نیامده است. ناگفته نماند که ممکن است «نفرین‌کننده» و «نفرین‌شونده» یک دیگری نامشخص باشند، ولی در هر صورت برای انجام کنش نفرین باید به عنوان «کنش‌گر» و «کنش‌پذیر» وجود داشته باشند. شاید در نظر نخست نفرین متعلق به طبقه عامه باشد، اما این‌گونه نیست. در اساطیر ایرانی نیز مزدیسان مردم بی‌اعتقاد به باریدن باران را نفرین می‌کنند به حدی که جان مردم به تنگ می‌آید (بهار، ۱۳۹۱، به نقل از زروان، ۱۳۹۵، ص. ۳۶) همچنین اورمزد جمشید را به سبب دروغ و غرور نفرین می‌کند و فر پادشاهی از او دور می‌شود (همان، ص. ۳۶). در دوران تاریخی پادشاهان مقتدر نیز از این نوع برای رسیدن به مقاصدی مانند حفظ آثار و سنگ‌نبشته‌ها و ماندگاری ساخت‌وسازهای خود استفاده می‌کرده‌اند؛ برای نمونه شاهان هخامنشی و پارس‌کننده آثارشان را با موارد «تعقیب: گرفتار شدن نفرین‌شونده به تعقیب ایزدان»، «تبديل شدن به عناصر روانی مانند

آب، خاک و خاکستر»، «ناباروری: عقیم شدن و بی‌دودمانی» و «بی‌خانمانی: آوارگی» نفرین کرده‌اند (بادامچی و افکنده، ۱۳۹۳). باور به تأثیر و عملی شدن نفرین به اندازه‌ای بوده است که پادشاهان فاتح، فردی را برای ویران کردن آثار انتخاب می‌کرده‌اند تا اثر نفرین از خودشان به آن فرد منتقل شود؛ برای نمونه در یکی از کتیبه‌های پادشاهان اورارتوبی این انتقال اثر نفرین چنین آمده است: «هرکس این کتیبه را پاک کند، هرکس آن را بردارد، هرکس به دیگری بگوید آن را انجام بدهد، خالدی خدای آب و هوا، خدای خورشید، زمین و خدایان دیگر، او را دفن کنند زیر زمین» (دارا، ۱۳۹۷، ص. ۲۱۹). این تأثیر نفرین بیشتر از آن‌جاست که عامل اجرای نفرین یکی از نیروهای ایزدی و مینوی است یا اینکه واژگان نفرین در فرهنگ موردنظر، خود ضامن این تأثیرگذاری‌اند بی‌آنکه به عاملی اجرایی (مانند خدایان) ارجاع داده شوند (بادامچی و افکنده، ۱۳۹۳). بنابر همه‌گیری نفرین، استفاده عامه از آن بسیار طبیعی است.

۴. نفرین و جنسیت آن در دویتی‌های عامه فارس

از آن‌جا که نفرین در جایگاه یکی از عناصر پرنمود در ادب عامه، عناصر سازنده و اجزای ویژه‌ای دارد، در این بخش از پژوهش، ضمن بررسی دویتی‌های نفرینی رایج در فارس به عنوان یکی از کانون‌های اصلی شعر عامه، با تکیه بر بسامد عناصر و تحلیل آن‌ها، طرفهای نفرین (نفرین‌شوندگان و نفرین‌کنندگان)، جنسیت آنان و دلایل نفرین و نوع انعکاس آن در این دسته از شعر عامه، بررسی خواهد شد.

۴-۱. نفرین‌کنندگان

نفرین‌کننده فرد یا چیزی است که عمل نفرین را انجام می‌دهد. این عامل می‌تواند انسان یا غیرانسان باشد. چنانکه در نمودار ۱ می‌توان دید، در دویتی‌های فارس، نفرین‌کنندگان به ۱۹ گروه دسته‌بندی شده‌اند که از آن میان، عاشق با ۱۲۳ نمونه و ۸۲ درصد، بیشترین میزان را به خود اختصاص داده است. منظور از عاشق، فرد کنشگری

است که در رابطه عاشقانه به طرف مقابل اظهار عشق می‌کند و معشوق فرد کنش‌پذیری است که به او اظهار عشق می‌شود. این کنشگران و کنش‌پذیرندگان می‌توانند مرد یا زن باشند؛ یعنی برخلاف باور مرسوم، صرف جنسیت مرد و زن نشان از عاشق و معشوق بودن این دو (به ترتیب) در روابط عاشقانه نیست. بنابراین با توجه به نشانه‌های متنی، عاشق در مقام نفرین‌کننده مرد یا زن است.

عاشق مرد، در جایگاه نفرین‌کننده، در بسیاری از دویتی‌ها نمود دارد:

نسایی و نسایی و نسایی / شُدی پیر و نَبْتَسَتِی یک حِنَّایی / الْهَی مَدَّلَی جونتِ بِمِیره / خودِ مهدی بِگیری آشنایی (همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۳۱۹).

تو کِه بالِی بونی گهواره داری / تو کِه میلِ مَنِ بیچاره داری / الْهَی دِلَبِر جونیت بِمِیره / کِه بِی دِلَبِر بِیشی^۲ رو بَر مَن آری (فرزین‌نیا، ۱۳۹۵، ص. ۲۰).

در برخی نمونه‌ها نیز قرائی وجود دارد که می‌توان نفرین‌کننده را زنی عاشق دانست که از معشوق یا رقیب عشقی شکایت و در این میان، از نفرین استفاده می‌کند:

سَرِ چَاهِ چَمَنِ آتَش بِيَگِيره / بِهِ غِير از سِه نَفَر عَالَمِ بِمِيره / يِكَي يَارُمِ يِكَي قاصلِ يَارُم / يِكَي پِسَرَعَمو بِي اعْتِبارُم (همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۳۳۵).

در دویتی زیر هم، مضمونی شبیه به ترانه قبل دیده می‌شود:

وَلُمْ گُل بود و غُنچه دَرِ کِنارِش / تُف و لَعْنَتِ بِه اون قول و قرارِش / تو کِه بِه دُخَرَعَمَوت می‌کُنی ناز /

بُرو کِه گُولی زادِ لایقِ توست^۳ (رشیدی، ۱۳۹۶، ص. ۳۳۲).

یا در نمونه زیر که زن (عاشق)، شوهر خود را نفرین کرده است:

پِسَرَعَمو بِه رویَم زَنِ گِرْفِته / بِه تِهرون دُخَرَ سَرَهَنَگ گِرْفِته / اگر بَعْضِ^۴ مِنه داغِش نَبِينه / اگر مِثِلِ مِنه مَرَگِش نِشِينه (فقیری، ۱۳۸۵، ص. ۱۴۰).

در تعدادی از نمونه‌ها نیز، قرینه‌ای مشخص برای تشخیص جنسیت عاشق (مرد یا زن)، دیده نمی‌شود. (رك. فرزین‌نیا، ۱۳۹۵، ص. ۴۲؛ بذرافکن، ۱۳۸۹، ص. ۲۳۴؛ همایونی، بی‌تا، ص. ۹۲).

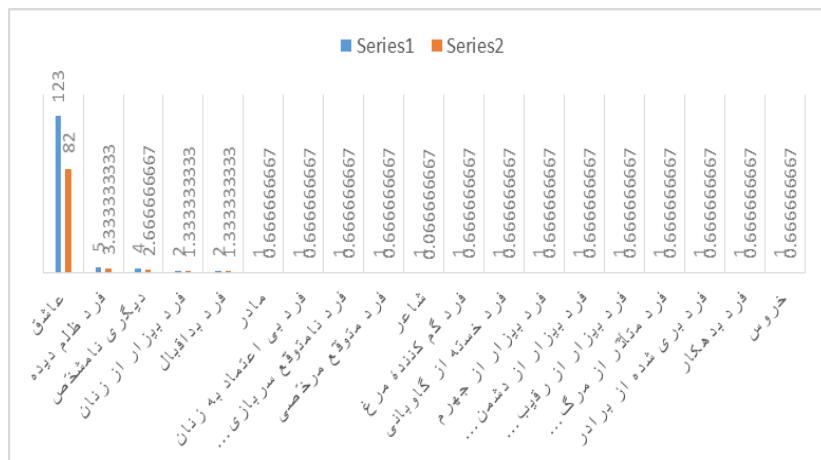
هرچند در اشعار بررسی شده، نفرین اغلب شگرد شکوه میان عاشق و معشوق است، به ندرت، نفرین‌کنندگانی با ماهیت دیگر در ترانه‌های عامیانه نمود دارند. افراد ظلم‌دیده از فلک یا دیگران در پنج دویتی، مخاطب را نفرین کرده‌اند. همچنین در برخی اشعار (۴ نمونه) افرادی را با هویت نامشخص می‌توان یافت که با نفرینشان موجب جدایی عاشق و معشوق از یکدیگر شده‌اند. این دست از نفرین‌کنندگان، کسانی هستند که عاشق پس از جدایی از معشوق، روایتی از آنان را در ترانه عامیانه می‌گنجاند، گویی دعا (نفرین)‌ای آنان، سبب این جدایی بوده است:

لَبِتْ بُوسِيْدُمْ وَ يَادِمْ گُلْ أَوْمَدْ / جُدَائِيِّيْ تو بَرْ مَنْ مُشَكِّلْ أَوْمَدْ / جُدَائِيِّيْ مَنْ نِمَى كِرَدَمْ
خُدَا كِرَدْ / نِمَى دُونُمْ كُدُومْ نَاكَسْ دُعا كِرَدْ (همایونی، ۱۳۴۸، ص. ۱۹۰).
ول بالاً لَنَدْ دَنْدُونْ طَلَايِيْ / مِيونِ^۵ مَنْ وَ تو أَفْتِيدْ جُدَائِيِّيْ / جُدَائِيِّيْ مَنْ نِمَى خَواسُمْ خُدَا
كِرَدْ / نِمَى دُونُمْ كُدُومْ كَافِرْ دُعا كِرَدْ (فرزین‌نیا، ۱۳۹۵، ص. ۶۰).

حضورِ دیگری نامشخص به عنوان نفرین‌کننده، با توجه به ماهیت نوع شعر، بر اختصاص دویتی‌ها به مضامین عاشقانه تأکید دارد. افراد بیزار از زنان (به‌ویژه به‌دلیل بی‌وفایی) و افراد بداقبال با تعدادی اندک (۲ نمونه) در میان نفرین‌کنندگان حضور دارند.

براساس نمودار، تنها در ۱ نمونه نیز، نفرین‌کنندگان: مادر، فرد بی‌اعتماد به زنان، فرد نام موقع سربازی دیگری، فرد متوقع مرخصی، شاعر، فرد گم‌کننده مرغ، فرد خسته از گاوبانی، فرد بیزار از جهرم، فرد بیزار از دشمن دیگری، فرد بیزار از رقیب دیگری، فرد

متاثر از مرگ دیگری، فرد بری شده از برادر، فرد بدھکار و خروس بوده‌اند. تمام نفرین‌کنندگان به جز خروس انسان‌اند، این مورد نیز می‌تواند به دلیل مقدس بودن این پرنده و حضور پررنگش در زندگی مردم گذشته باشد (رك: شین دشتگل، ۱۳۸۶؛ منصوری، ۱۳۹۸)، زیرا فرد درخواست‌کننده نفرین، خروس را یار خود می‌داند و از او می‌خواهد تا بدگو را نفرین کند. باید دانست که این نفرین‌کنندگان در جایگاه انسان، جزو دغدغه‌مندان گذشته بوده‌اند که عواملی در موقعیت نفرین قرارشان می‌داده است تا موجب برآورده شدن کام یا آرامش خاطرšان شود. نکته مهم دیگر غیاب گیاهان به عنوان نفرین‌کننده است، زیرا نفرین به عنوان یک کنش انسانی با سخن مربوط است و چون گیاهان فاقد این ویژگی‌اند در گروه نفرین‌کنندگان قرار نگرفته‌اند. براساس همین سخن‌گفتن (بانگدادن) است که خروس در این گروه لحاظ شده است. البته در یک نفرین از کلاع نیز به عنوان واسطه پیغام‌رسانی نام برده شده است که کاملاً با کنش فرهنگی و ادبی این پرنده سازگاری دارد (رك. فقیری، ۱۳۸۵، ص. ۸۰).

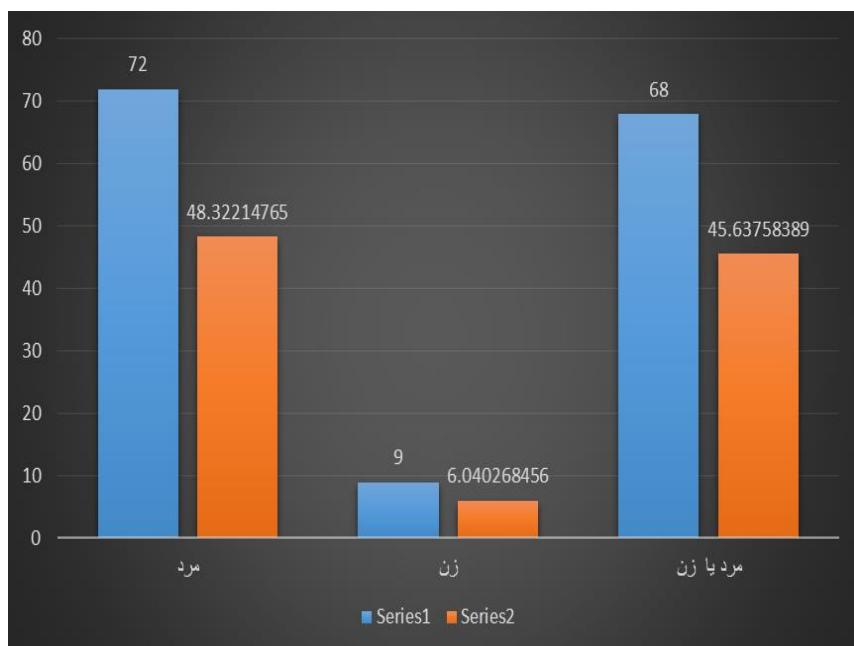

نمودار ۱: تعداد و درصد نفرین‌کنندگان

Graph 1: The number and percentage of the cursers

آن‌چنان‌که در نمودار ۲ مشخص است، با درنظر گرفتن قرائناً موجود و نشانه‌های متنی در دویتی‌های نفرینی، می‌توان جنسیت نفرین‌کنندگان را تاحدودی مشخص کرد. بر این اساس، ۷۲ مورد (۴۸/۳۲ درصد) از نفرین‌کنندگان مرد و ۹ مورد (۶/۰۴ درصد)، زن‌اند. ۶۸ نمونه نفرینی (۴۵/۶۳ درصد) هم فاقد نشانه‌های متنی دالّ بر مرد یا زن بودن نفرین‌کننده‌اند؛ یعنی نفرین‌کننده آن‌ها می‌تواند برحسب موقعیت کاربرد شعر مرد یا زن باشد. در این نفرین‌ها تفاوت‌های زبانی زنان و مردان مشخص نیست و بهنظر می‌رسد در بسیاری از موارد توانایی زنان در فهم و بیانِ خود به‌واسطه زبان و فرهنگی مردانه صورت گرفته است (طاهری و مردانی، ۱۳۹۹). درصدهای نمودار برخلاف تصور رایج که بیشتر نفرین‌کنندگان را زن می‌داند (رك: ماحوزی و همکاران، ۱۳۹۶؛ پیش‌قدم و همکاران، ۱۳۹۳) دست‌کم در نمونه‌های بررسی‌شده، مرد را نفرین‌کننده اصلی در روابط عاشقانه و موارد دیگر نشان می‌دهد. حتّی اگر نیمی از موارد نفرین‌کنندگان «مرد یا زن» (۲۲/۸۱ درصد) مربوط به زنان باشد و بر درصدهای موارد «زن» افزوده شود، باز هم تعداد و درصد نفرین‌کنندگان مرد بیشتر است. در این صورت ۷۱/۱۵ درصد نفرین‌کنندگان مرد و ۲۸/۸۵ درصد نفرین‌کنندگان زن‌اند. شاید این ویژگی نشان‌دهندهٔ صاحب قدرت بودن مرد یا احساس تمکن او در روابط عاشقانه باشد، از این‌رو خودخواهی عاشق مالک یا عاشق مقتدر موجب برانگیختن حقّ نفرین معشوق می‌شده است و در عین حال نمایانگر ناچاری او در برابر شرایط و موانع است و این نوسان قدرت/ ضعف او را به نفرین وامی داشته است. زن در تصویر خودخواهی‌های عاشقانه حضور اندکی دارد و همین، دلیل بسیاری از نفرین‌نکردن‌هاست؛ برخلاف مرد که به‌دلیل همین حضور، لب به نفرین می‌گشوده است. نکتهٔ دیگر اینکه زن به‌عنوان عاشق (شاید به‌دلیل پذیرش سنت‌های جامعهٔ مردسالار) در یک رابطهٔ عاشقانه، حقّ

شکنندگی کمتری داشته است و بر همین اساس در نقش نفرین‌کننده کمتر ظاهر می‌شده است. در روابط غیرعاشقانه (مانند طالع و بخت، بدھکاری، مرگ، دشمنی، ظلم) نشانه‌های متنه دال بر مرد یا زن بودن کمتر آمده است و می‌توان این را نشان درگیر بودن هر دو جنس با مسائل مربوط به نفرین دانست. البته اگر سخنوری و شاعری بیشتر مختص مردان باشد، نقش مرد به عنوان نفرین‌کننده مشخص‌تر می‌شود؛ بر این اساس می‌توان نظر برخی پژوهشگران را پذیرفت که نفرین‌های زنانه بیشتر در اصطلاحات زنانه — و نه در شعر — خود را نشان می‌دهد (ثابت، ۱۳۸۵).

نمودار ۲: تعداد و درصد جنسیت نفرین‌کنندگان

Graph 2: The number and percentage of the gender of the cursers

۴-۲. نفرین‌شوندگان

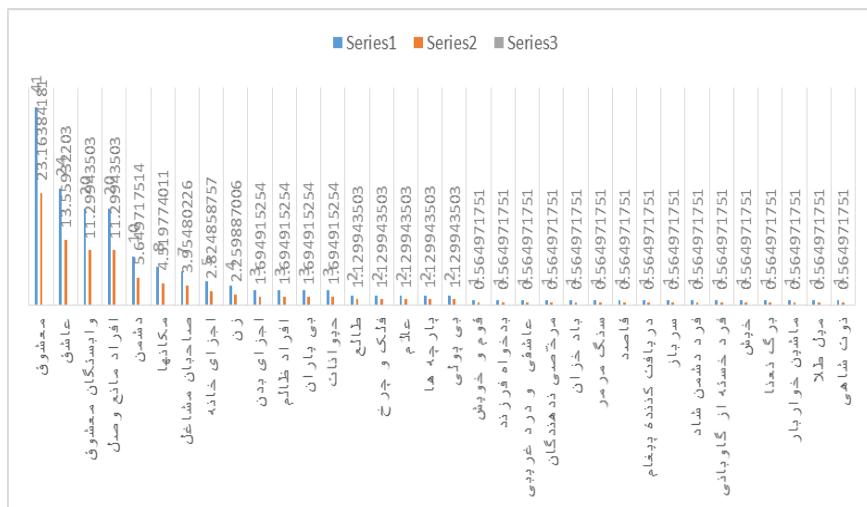
اساس تشخیص نفرین‌شوندگان در این پژوهش، فرد یا چیزی است که نفرین‌می‌شود و نوع آن می‌تواند انسان یا غیرانسان باشد. چنان‌که در نمودار ۳ مشهود است، تعداد نفرین‌شوندگان در دویتی‌های فارس بیش از نفرین‌کنندگان است؛ به‌این‌دلیل که هر نفرین‌کننده ممکن است در یک موقعیت چند فرد یا چیز را نفرین کند. در این دویتی‌ها ۱۷۷ نفرین‌شوندگان یافت شد که در ۳۴ گروه قرار می‌گیرند: ۱۰ گروه آن مربوط به عاشق و معشوق و افرادی است که در این رابطه نفرین شده‌اند. معشوق (مرد یا زن) از این نظر به عنوان مقصّر اصلی در رابطه عاشقانه با ۴۱ مورد و ۲۳/۱۶ درصد بیشترین بسامد را در موقعیت نفرین دارد. از این منظر، شعر عاشقانه عامه، در جایگاه نوعی شعر شبه‌وسختی، نفرین را ابزار بیان نیاز پنهان عاشق می‌داند. پس از معشوق، عاشق (مرد یا زن) نیز با ۲۴ نمونه و ۱۳/۵۵ درصد در رتبه دوم نفرین‌شوندگان قرار دارد که از آن میان، ۲۱ نمونه متضمن خودنفرینی عاشق است.

وابستگان معشوق نیز با ۲۰ نمونه و ۱۱/۲۹ درصد، گروه نفرین‌شوندگان بعد هستند که شامل پدر معشوق (۳ مورد که در ۲ مورد دارای نقش عمومی)، برادر معشوق (۲ مورد)، شوهر معشوق (۴ مورد)، دربرگیرنده معشوق (۱ مورد)، مادر معشوق (۳ مورد)، فرزند معشوق (۱ مورد)، زن معشوق (۱ مورد)، رقیب (۲ مورد)، مادر رقیب (۱ مورد)، زن رقیب (۱ مورد) و بچه رقیب (۱ مورد) می‌شود. همه این افراد، وابستگان رابطه یا همبسته نفرین‌شوندگان اصلی‌اند (مانند رقیب و خانواده‌اش) یا در جهت تهدید معشوق به نفرین برای کامیابی از او هستند (مانند نفرین فرزند معشوق). افراد مانع وصل با ۲۰ نمونه و ۱۱/۲۹ درصد جزو نفرین‌شوندگان پرسامدنند (رک: همایونی، ۱۳۷۹، صص. ۱۷۲، ۱۸۳، ۲۱۲). در نفرین‌ها از این افراد با عنوانیں بری‌کننده، مانع رواج کار،

بر هم زننده سودا، چوب شکن در کار، جدا کننده، بدگو و قرق کننده یاد شده است. در یک رابطه عاشقانه دل نگرانی اصلی عاشق و معشوق چنین افرادی بوده اند که با کار خود مانع وصل می شده اند و در این امر موفق بوده اند، زیرا این نفرین ها پس از به هم ریختن رابطه عاشق و معشوق صورت می گرفته است. در چنین مواقعي تنها دلخوشی عاشق، نفرین بوده است.

نفرین دشمن از دیگر موارد رایج در نفرین های عامه است. از ده نمونه با درصد ۵/۶۴، نه مورد به نحوی با عاشق و معشوق مربوط است. گاهی عاشق تنها به طور کلی از دشمن نفرین شده یاد می کند و گاهی از او با عملی که انجام داده است نام می برد؛ برای نمونه دشمن کسی است که بدخواه یار، عامل گریه معشوق و در مواقعي باخبر از راز عاشق و معشوق است. نمونه دیگر، نفرین دشمن فردی نامشخص است و ارتباطی به وصال عاشق و معشوق ندارد. در تعدادی از اشعار (۸ نمونه و ۴/۵۱ درصد) نیز مکان ها نفرین شده اند^۲ (رک: فقیری، ۱۳۸۵، ص. ۶۳، ۷۳). این مکان ها یا محل زندگی معشوق اند یا دارای آب و هوای بد یا منزل موقت عاشق دور از معشوق اند. گروه صاحبان مشاغل (با ۷ نمونه و حدود ۴ درصد) شامل شیشه گر، نمدمال، رنگرز، توردار، صیاد، کمانگر و قصاب، هر یک در موقعیتی نفرین شده اند. مخاطب نفرین در این نمونه ها، غیر از مورد آخر، هر کدام به نحوی عامل آزردگی عاشق و معشوق اند. اجزای خانه معشوق نیز (۵ بار و ۲/۸۲ درصد) نفرین شده اند؛ این اجزاء عبارت اند از: در (۱ مورد)، دلان (۲ مورد)، دیوار (۱ مورد) و پیش بام (۱ مورد). زن نیز (۴ بار) در مقامی غیر از معشوق، از طرف جنس مرد نفرین شده است؛ به حدی که گاه نفرین کننده ریشه کن شدن او را خواستار بوده است.

در دویتی‌های بررسی شده، اجزای بدن شامل دل (۲ مورد) و زلف بور (۱ مورد) نفرین شده‌اند. خان دشتی و دو فرد نامشخص هم در جایگاه افراد ظالم مستحق نفرین بوده‌اند؛ نکته‌ای که مؤید بار اندک اجتماعی دویتی‌های رایج است. در ۳ نمونه نیز، افراد بی‌یار و تنها خود و همانندان خود را نفرین کرده‌اند. از گروه حیوانات هم، مرغ، گربهٔ زال و خروس هریک، در موقعیتی نفرین شده‌اند. همچنین طالع، فلک و چرخ و عالم، ۲ بار نفرین شده‌اند. از نمودهای متمایز در نفرین‌ها، مواردی است که به گونه‌ای نشان‌دهندهٔ وضعیت اقتصادی مبهم یا نامناسب نفرین‌کننده است؛ برای نمونه، شاعر به‌دلیل ناتوانی در خرید، پارچه‌های وال و اطلس را نفرین کرده یا دعای بد خود را ارزانی بی‌پولی خویش داشته است. ۱۶ گروه از نفرین‌شوندگان دارای بسامد ۱ و درصد کم‌تر از یک‌اند.^۷ نکتهٔ جالب این است که ۱۷ گروه از نفرین‌شوندگان، غیرانسان‌اند و این افرونبر بیان ارتباط این موارد با زندگی انسان، نشانگر ناچاری انسان نیز است، زیرا او به جای مقابله با عاملان شرایط نامناسب، خشم خود را در قالب نفرین متوجه گروه‌های غیرانسانی می‌کرده است.

نمودار ۳: تعداد و درصد نفرین‌شوندگان

Graph 3: The number and percentage of the cursed ones

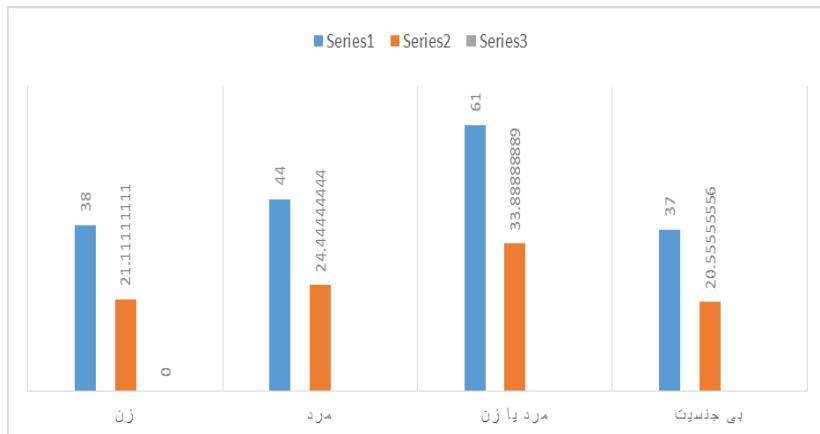
نفرین شوندگان، درمجموع ۱۸۰ نمونه‌اند که از منظر جنسیت در سه دسته مردانه، زنانه و بی‌جنسیت قرار می‌گیرند؛ این آمار شامل اشعاری است که در ۱۷۴ نمونه از آن‌ها یک جنس و در سه شعر، دو جنس، نفرین شده است؛ برای نمونه در نفرین «خُداوندا بِمِيرَنْ قوم و خویشون» (همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۱۷۴) قوم و خویشان هم جنسیت مرد و هم زن را شامل می‌شود، یا نفرین «بِميره هر که دلداری نداره / کنارِ بِستَرِش یاری نداره / بِميره ای خُدا آن آدمیزاد / که غَمِ داره و غَمِ خواری نداره» (همان، ص. ۳۰۳) جنسیت مرد و زن را دربرمی‌گیرد.

چنان‌که در نمودار مشخص است، در کل ۱۴۳ مورد، حدود ۸۰ درصد از نفرین شوندگان دارای جنسیت (مرد / زن) هستند و ۳۷ مورد، حدود ۲۰ درصد بی‌جنسیت و غیرانسان‌اند. از نمونه‌های موجود با جنسیت مشخص، ۳۸ نمونه (۲۱/۱۱) درصد مشخصاً زن، ۴۴ نمونه (۲۶/۴۴) درصد) مرد و ۶۱ مورد (۳۳/۸۸ درصد) مرد یا زن‌اند؛ یعنی با اینکه نفرین شوندگان انسان‌اند، در آن‌ها تعیین دقیق جنسیت مرد یا زن ممکن نیست و نشانه جنسیت در آن‌ها نمود ندارد؛ برای نمونه در نفرین‌های «بُرو بُرو الهی بَرنَگَرَدِی / بِریزی آشک و دُمَبَّالَمْ بِكَرَدِی» (همایونی، بی‌تا، ص. ۲۵۰)، «اگر یارِ مَنِی با کَسْ مَگو یار / اگر گویی زَبَوَنَت را زَنَد مار / پَس آزَ مَنْ گَرِ بخواهی یار گیری / شَوَی کور و نِشینی پایِ دیوار» (همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۲۰۵) نفرین شونده می‌تواند در موقعیت جنسیتی زن / مرد قرار گیرد.

نفرین با جنسیت گوینده (نفرین‌کننده) و مخاطب (نفرین شونده) ارتباط دارد، اما در بسیاری از موارد، بهویژه در قالب شعر، برخلاف نظر جعفری (قنواتی) (۱۳۹۴) نمی‌توان نفرین مرد و زن را متفاوت دانست. هرچند با توجه به این آمار، تعداد و درصد نفرین شوندگان مرد بیشتر از زن و در نگاه نخست به معنی قرار گرفتن بیشتر زن

در جایگاه نفرین‌کننده است، اما از ۴۴ مورد نفرین‌شدگی مرد، ۱۱ مورد آن خودنفرینی است؛ یعنی مرد در نقش عاشق خودش را نفرین کرده است و این نفرین از طرف جنس زن نیست. از میان ۲۵ خودنفرینی همهً دویتی‌های موربدبخت، ۱۱ مورد آن از طرف مرد و ۱۰ مورد آن از طرف مرد یا زن در مقام عاشق است؛ یعنی نمی‌توان حتی یک خودنفرینی را به‌طور مسلم به جنس زن نسبت داد. ۴ مورد دیگر، خودنفرینی فرد در نقشی غیر از عاشق است و شامل شاعر (مرد یا زن)، فرد خسته از گاوبانی دیگری (مرد یا زن)، فرد بداعبال (مرد) و فرد بدیده از خود و دیگری (مرد یا زن) می‌شود. از این ۴ مورد نیز ۱ مورد از طرف جنس مرد است و سه مورد دیگر را نیز نمی‌توان با یقین مربوط به جنس زن دانست. بنابراین با کم کردن عدد ۱۲ از ۴۴، مرد به‌طور قطع در ۳۲ نمونه از طرف زن نفرین شده است و زن با تعداد ۳۸ مورد، ۶ بار بیشتر از مرد نفرین شده است.

اگر تعداد نفرین‌شده‌های «بی‌جنسیت» را از تعداد کل کم کنیم و نمونه‌های «مرد یا زن = ۶۱» را به‌طور مساوی ($2/61 = ۳۰,5$) بر تعداد «مرد = ۴۴» و «زن = ۳۸» بیفزاییم، تعداد نفرین‌شدگان مرد حدود ۷۵ و تعداد زنان نفرین‌شونده، تقریباً ۶۸ نمونه خواهد بود. بر این اساس، در ترانه‌های عامه، مرد بیشتر از زن نفرین شده است. حال اگر تعداد خودنفرینی‌های مرد (۱۲) از ۷۵ کم شود، سهم زن در نقش نفرین‌شونده بیش از مرد خواهد بود ($63 > 68$)؛ بنابراین از این زاویه، زن به‌عنوان نفرین‌شونده بیشتر جزو توده پیام‌گیران در فرهنگ عامه (استریناتی، ۱۳۸۰) است. این نتیجه برخلاف آن باور پذیرفته شده است که جنس زن را بیشتر نفرین‌کننده و جنس مرد را بیشتر نفرین‌شونده می‌داند.

نمودار ۴: تعداد و درصد جنسیت نفرین شوندگان

Graph 4: The number and percentage of the gender of the cursed ones

۳-۴. دلیل نفرین

همان‌طور که نمودار ۵ نشان می‌دهد، در ۱۴۹ دویتی بررسی شده (با درون‌مایه نفرین)، مجموعاً ۱۶۶ دلیل برای نفرین ثبت شده است. از میان دویتی‌ها، چند شعر متضمن بیش از ۱ دلیل برای نفرین بوده‌اند؛ برای مثال در دویتی زیر، ۲ دلیل «بدقولی زن و زن‌بگیر نبودن مرد»، در جایگاه علت نفرین ثبت شده است:

«تو گُل بودی و مَنْ غُنِچهِ کِنارت / تُف و لَعْنَتَ بَر اون قُول و قَارَات / تو هَمْ مَردي نَبُودی زَن بَگیری / نَمِيرُمْ تا بَيِّنُمْ روزِگَارِت» (همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۳۵۲).

در ترانه زیر، شاعر هم‌زمان خود و معشوق را نفرین می‌کند؛ خود را به‌دلیل دلستن به معشوق و معشوق را به‌دلیل بی‌وفایی:

«الهی و الهی و الهی / سَرِ راهِت دَرَاد مَارِ سیاهِی / اَوْلَ بَر مَنْ زَنِهِ دِلِ بَرِ تو بَسُّم / دُؤُم
بَرِ تو زَنِهِ كِه بَیِ وَفَایِی» (فقیری، ۱۳۸۵، ص. ۱۶).

مجموع ۱۶۶ دلیل استخراج شده را می‌توان در ۶۵ دسته، طبقه‌بندی کرد. به‌نظر می‌رسد این موضوع‌ها که خود را در قالب نفرین به‌عنوان ساخت قالبی زبان نشان داده است، همانند دیگر ساخته‌های قالبی، زمینه بازتاب برخی رفتارهای اجتماعی، آداب و رسوم، دین و مذهب و فرهنگ مردم باشد (ذوق‌القاری، ۱۳۹۴) براساس نمونه‌ها، بیشترین دلیل نفرین، مربوط به عاشق، معشوق و امور وابسته به رابطه عاشقانه‌شان در زندگی اجتماعی گذشته است و بسیاری از موانع و درگیری‌های ذهنی افراد در همین نفرین‌ها بازتاب یافته‌است. مانع وصل شدن، با ۲۵ نمونه و ۱۵/۰۶ درصد پربسامدترین دلیل نفرین است. در این نمونه‌ها فرد یا افرادی نفرین می‌شوند که مانع رسیدن عاشق و معشوق به یکدیگر بوده‌اند. این نفرین نشان موفقیت آن افراد در امر جدایی و ناچاری عاشق در استفاده از ابزار نفرین است. در ۱۷ نمونه (۱۰/۲۴ درصد) نیز دلیل نفرین مشخص نیست؛ برای نمونه در نفرین‌های «الهی آه من جوینت بیگیره / دعایی صبح من شومت بیگیره / الهی آه من کمر نبندی / نه سورمه^۹ چش^{۱۰} کُنی نه سر ببندي» (همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۴۸۰)، «بُرُو بُرُو الهی بَرَنگَرَدِی / بِرِیزِی آشک و دُمَبَالِم بِگَرَدِی» (همایونی، بی‌تا، ص. ۲۵۰) هیچ دلیلی برای نفرین ذکر نشده است؛ شاید رو در رو خواندن این شعر برای فرد نفرین شده و واضح بودن دلیل نفرین در آن بافت موقعیتی، دلیل استفاده را مشخص می‌کرده است. همچنین قابل ذکر نبودن دلیل نفرین — مانند اموری که به آبروی نفرین‌شونده مربوط است — می‌تواند علت نامشخص بودن این امر باشد.

دیگرگزینی نیز با ۱۷ نمونه و ۱۰/۲۴ درصد از موارد پربسامد در نفرین‌های رایج در فارس است. در این دسته اشعار، هنگامی که معشوق در روابط عاشقانه، دیگری را بر عاشق ترجیح می‌دهد نفرین می‌شود. این دیگرگزینی با تعبیر ترک دلب و یار دیگر

گرفتن، یار نوگرفتن، یار بهتر گرفتن، با دیگری گشتن، به دیگری یار گفتن، همواردن، به جانشانی ناکس، رهاکردن یار و حوری گرفتن، سپردن دل به ناکسان و نصیب دیگری بودن یار بیان شده است (رك. همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۲۰۵؛ فرزین‌نیا، ۱۳۹۵، ص. ۴۲) از موارد متمایز، استفاده از خودنفرینی عاشق (آرزوی بیماری و مرگ) برای جلب توجه معشوق (۱۰ نمونه و ۶/۰۲ درصد) است تا شاید از این راه بتواند دل معشوق را نرم کند که به احوال پرسی اش باید یا بر سر قبرش گریه کند و فاتحه‌ای بخواند یا اینکه نشانه‌ای از دلبر — مانند دستمال سر — را دریافت کند (همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۸۳؛ بذرافکن، ۱۳۸۹، ص. ۲۳۴).

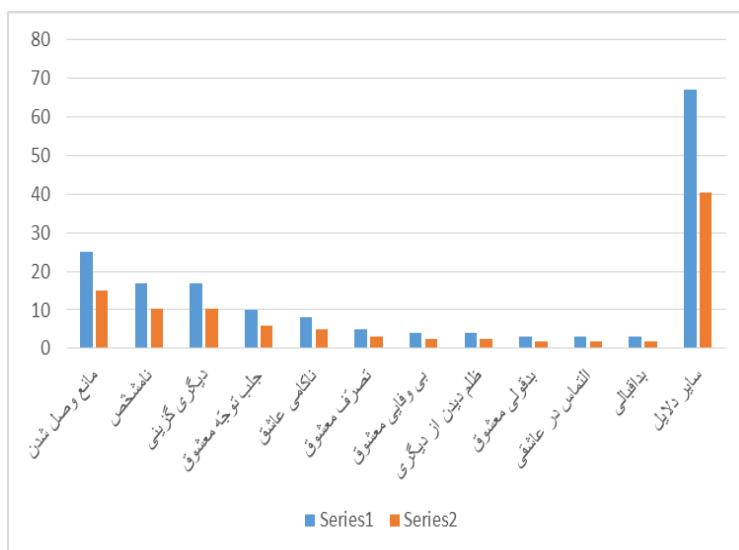
ناکامی عاشق با ۸ نمونه، از دیگر دلایل نمود نفرین در دویتی‌هاست. در این نمونه‌ها، عاشق خواهان کامیابی از معشوق است و چون این کار آسان یا ممکن نیست، معشوق را نفرین می‌کند. این دلیل با تعابیر درخواستی چون: یک شب به جای شوهر گرفتن، گل از باغ چیدن، حواله به باغ دیگری ندادن، به فکر عاشق بیچاره بودن، آشنایی گرفتن با عاشق و کام دل برآوردن بیان شده است (رك. همایونی، بی‌تا، ص. ۶۶؛ فرزین‌نیا، ۱۳۹۵، ص. ۵۲). تصرف معشوق (با تعداد ۵ و درصد ۳,۰۱) زمانی دلیل نفرین می‌شود که فردی قدرتمند یا دارای موقعیت، معشوق را از عاشق می‌گیرد و از آن خود می‌کند. در دویتی‌ها گاه از این فرد به عنوان صیاد و توردار یاد می‌شود. تفاوت این افراد با افراد مانع وصل در این است که گروه نخست (متصرّفان) موجب جدایی پس از وصال‌اند و گروه دوم اجازه وصال را نمی‌دهند. نفرین‌های زیر گویای این نوع تصرف‌اند:

زِ دَشْتَى^{۱۱} اوَمَدْمُ بَر لَار^{۱۲} مِيَرُم / تَنِ ساز^{۱۳} اوَمَدْمُ بَيْمَار مِيَرُم / الْهَى خَيْر نَبِيِّنَه خَانِ دَشْتَى / كِه با یار اوَمَدْمُ بَى یار مِيَرُم (همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۲۳۳).

دو تا کَفَتر بودیم هر دو خُوش آواز / شَبا در لونه و روزا به پرواز / الْهَى خَيْر نَبِيْهَ
مَرِدِ صَيَادِ / كِه او تایِ مَرَا بُرْدِه به شیراز (فقیری، ۱۳۸۵، ص. ۱۳۳).

بی‌وفایی معشوق و ظلم دیدن هر کدام با تعداد ۴ و درصد ۲,۴۰ از دیگر دلایل نفرین‌اند. کمی نمود دلایل اجتماعی، در این دوبیتی‌ها، شاید نشان‌دهنده فضای اجتماعی و بافت فکری این دست سروده‌ها باشد. همچنین بدقولی معشوق، التماس در عاشقی و بداقبالی هر کدام ۳ بار دلیل نفرین بوده‌اند. مورد نخست با توجه به بافت عاشقانه دوبیتی‌ها دارای بسامد پایینی است. نوع التماس در عاشقی مشخص نیست تا بتوان براساس آن دلیل جزئی این التماس را دانست؛ نفرین‌کننده تنها به بیان با التماس عاشقی بسنده کرده است. بداقبالی در نفرین‌ها با تعبیر شانس، طالع، بخت و اقبال بدآمده است. انتظار بود این مورد نیز با توجه به باورهای مربوط به سرنوشت در زندگی گذشتگان، بسامد بالایی داشته باشد که چنین نیست. ۱۳ شاخه از دلایل نفرین دارای بسامد ۲ است. از این موارد «ندوختن پیراهن» و «بستن در» نوعی بی‌اعتنایی معشوق به عاشق‌اند. «فراموش‌کردن» و «ترک معشوق» دلایل عاشق برای خودنفرینی است؛ یعنی اگر او معشوق را فراموش و ترک کند دچار نفرین شود. «دوری» و «رفتن» دلایل نفرین در صورت حضور نداشتن معشوق است. «قسم دروغ خوردن» نیز دلیل دیگری است تا معشوق را در موقعیت نفرین شدن قرار دهد. «گریه معشوق» به دلیل رفتار دیگران، دلیل موجه دیگری برای عاشق است تا لب به نفرین باز کند. «بی‌خبری» و «بی‌توجهی معشوق» نیز از این دلایل است. «تاب دیدن بیماری معشوق را نداشتن» دلیلی برای خودنفرینی است. «ناتوانی در خریدن ناز معشوق» و تهیه خواسته‌هاش عاشق را به نفرین این وضع وامی دارد تا از این راه افزون‌بر اعتراض، به آرامشی روحی برسد. «آگاهی دشمن از راز دل فرد» (عاشق یا غیرعاشق) موجب خودنفرینی و «دانستن

انگشت‌سپاری عاشق به معشوق» از دیگر دلایل است. «مرگ عزیزان» نیز گاه دلیل نفرین دیگران بوده است؛ افرادی که در این حادثه از نظر شاعر/ راوی مقصّر بوده‌اند. ۴۱ دلیل نفرین نیز — که در قالب سایر دلایل، در نمودار نشان داده شده‌اند — هر کدام دارای ۱ بسامندن.^{۱۴} که می‌توان آن‌ها را در ۱۱ گروه اصلی با این بسامدتها قرار داد: عاشق (۹)، معشوق (۱۱)، وسایل معشوق (۳)، عاشق و معشوق (۱)، عشق (۴)، حیوانات (۲)، سربازی (۳)، اقتصادی (۲)، دشمن (۳)، اشتغال (۱) و مکان (۲). پنج گروه نخست که به رابطه عاشقانه مربوط است بیشترین بسامد (۲۸) را داراست و البته که این امر با توجه به نوع غنایی دویستی طبیعی است.

نمودار ۵: تعداد و درصد دلیل نفرین

Graph 5: The number and percentage of the reason of the curse

۵. نتیجه

از بررسی عناصر سازنده نفرین چون: طرفهای نفرین، جنسیت و دلایل آن، در دویستی‌های استان فارس می‌توان به یافته‌های زیر دست یافت:

- کنشگر اصلی در ترانه‌های نفرین، نفرین‌کننده است؛ نفرین‌کننده می‌تواند انسان یا غیرانسان باشد. البته مورد دوم زمانی در ترانه‌ها نمود می‌یابد که نقشی برجسته در زندگی انسان داشته باشد. از ۱۹ گروه نفرین‌کننده در دویتی‌های استان فارس، غیر از خروس — که در زندگی مردم جایگاه و نقش ویژه‌ای داشته است — مابقی انسان‌اند.
- عاشق به عنوان نفرین‌کننده دارای بیشترین نمود در اشعار است. این ویژگی به‌دلیل بافت غنایی دویتی و نشان آسیب‌پذیرتر بودن او در رابطه عاشقانه است. ۱۴ گروه نفرین‌کننده نیز دارای پایین‌ترین بسامندن (۱ نمونه) که این نکته، نشان از سازگار نبودن دویتی یا حتی ترانه‌های غنایی عامه برای چنین گروه‌هایی در طرح مسائل مربوط به نفرین است.
- نفرین‌شونده (انسان / غیرانسان) کشنیده نفرین است. از ۳۴ گروه نفرین‌شونده در دویتی‌ها، هفده گروه یعنی نیمی از آن غیرانسان‌اند و این ویژگی نشان‌دهنده نوعی تقابل بین عناصر انسانی و غیرانسانی در ترانه‌های نفرینی است. از میان نفرین‌شوندگان انسانی، معشوق و عاشق بیشترین نمود را دارند.
- برخلاف باور پذیرفته شده (دست‌کم در این پژوهش)، جنس مرد بیشتر نفرین‌کننده و جنس زن بیشتر نفرین‌شونده است. فعال بودن و صاحب اختیارتر بودن مرد می‌تواند دلیلی برای این امر باشد؛ نفرین‌شونده بودن زن نمی‌تواند دلیلی بر مقصربودنش باشد؛ بر عکس کم‌تر نفرین‌کننده بودن او نشان پایبندی بیشترش به امر عشق و آسیب‌پذیری کم‌تر است. همچنین این ویژگی با فرهنگ جامعه مردسالار و حق مالکیت او بر عواطف زن نیز سازگاری دارد. شاید بی‌طرف بودن زن در یک رابطه عاشقانه دلیل این نفرین شدن بیشتر است. بی‌طرف بودن به این دلیل است که در مواقعي مرد خواهان زن است، درحالی‌که زن یا خواهان مرد نیست یا اختیاری در تصمیم‌گیری ندارد.

- در دویتی‌ها، دلایلی متعدد برای نفرین ثبت شده است. «مانع وصل شدن» پرسامدترین دلیل برای نفرین است. دیگر گزینی معشوق، جلب نظر معشوق و ناکامی عاشق نیز از دیگر دلایل مشخص و پرسامد در نفرین‌هاست.

پی‌نوشت‌ها

1. Arnold Van Gennep

.۲. *biši*: بشوی.

.۳. مصراج چهارم این دویتی از نظر قافیه نادرست است؛ به احتمال زیاد این دویتی ترکیب دو شعر متنفأوت باشد. شکلی دیگر از بیت نخست، در این دویتی نیز آمده است: «تو گل بودی و من غنچه کنارت / ٹف و لعنت بر اون قُول و قَرارت / تو هم مردی نبودی زن بگیری / نمیرم تا بینم روزگارت» (همایونی، ۱۳۷۹، ص. ۳۵۲).

.۴. *ba:z e*: بهتر از.

.۵. *miun*: میان.

.۶. شیراز (۳ مورد)، جهرم (۲ مورد)، یزدخواست (۱ مورد)، آسپاس (*Āsāsop*: دهستانی از توابع بخش سده شهرستان اقلید در استان فارس، ۱ مورد) و سر چاه چمن (۱ مورد)، مکان‌هایی مشخص یا نامشخص‌اند که در نگاهی شهرآشوب‌وار، نفرین شده‌اند.

.۷. این ۱۶ مورد عبارت‌اند از: قوم و خویش، بدخواه فرزند، عاشقی و درد غریبی، مرخصی ندهندگان، باد خزان، سنگ مرمر، قاصد، دریافت‌کننده پیغام، سرباز، فرد دشمن‌شاد، فرد خسته از گاوبانی، خیش، برگ نعنا، ماشین خواربار، میل طلا و نوت شاهی.

.۸. *dombāl*: دنبال.

.۹. *surme*: سُرمه.

.۱۰. *čes*: چشم.

.۱۱. *Dašti*: نام «دشتی» با توجه به موقعیت جغرافیایی استان فارس بر این موارد اطلاق می‌شود: ۱. منطقه دشتی در استان بوشهر. ۲. شهری از توابع بخش مرکزی استان هرمزگان. ۳. روستای دشتی در

شهرستان لارستان استان فارس با توجه به اینکه شاعر می‌گوید: «ز دشتی او مدم بر لار می‌رم» به احتمال فراوان منظورش «دشتی شهرستان لارستان» نیست.

۱۲. Lār: شهری در جنوب استان فارس.

۱۳. سالم. بدون بیماری.

۱۴. این ۴۱ دلیل عبارت‌اند از: زن‌بگیر نبودن، خفت کشیدن، آوارگی، بی‌خوابی، خونین جگر شدن، حسرت کشیدن، ضعف جسمی و هم‌پای معشوق نرفتن و دوری از وطن (زادگاه) مربوط به عاشق‌اند. زرد شدن رنگ، تنها نشستن، دلتگی، نشناختن، غم داشتن از تب، فراهم شدن وسائل ازدواج، زجر کشیدن، تهمت زدن، بیوه شدن، بدصفاتی شوهر و ندیدن قاصد از دلایل نفرین مربوط به معشوق‌اند. شکستن شیشه، تنگی نمد و آبی نشدن قبا از دلایل مربوط به وسائل معشوق است. «صاحبخانه شدن» به عاشق و معشوق و دلایل مبتلا کردن، عاشق نبودن از دل و جان، عاشق شدن و بی‌نتیجه بودن عشق، به خود مقوله عشق مربوط است. گم شدن (مرغ و گربه) و خواندن بی‌موقع (خرس) در گروه حیوانات، و سربازی رفتن، سندمرخصی ندادن و زندانی شدن در امور مربوط به خدمت سربازی جا می‌گیرد. ناتوانی در خرید خوراک و پوشک و بدھکاری به قصاب از دلایل اقتصادی و معیشتی، و جدا کردن از برادر، بدخواه فرزند بودن و مانع باران شدن از دلایل مربوط به دشمن است. خسته شدن از گاوبانی در گروه اشتغال، و آب و هوای بد و ناشادی در غربت در گروه مکان قرار می‌گیرد. البته ناگفته نماند که خواندن بی‌موقع خرس و مانع باران شدن دشمن، به عاشق و معشوق نیز مربوط است، زیرا یکی با صدای خود دیگران را از آمدن معشوق آگاه می‌کند و یکی با وجود خود مانع بارش باران بر خرمن معشوق می‌شود.

منابع

قرآن کریم.

آسیابی، ر.، و عباسی، م. (۱۳۹۱). نفرین به مثابه خشونت زبانی؛ مطالعه تطبیقی نفرین‌های رایج در زبان‌های ترکی و لکی. در هشتمین همایش زبان‌شناسی ایران. نشریه مجموعه مقالات دانشگاه علامه طباطبائی، ۲۱۰، ۱ - ۱۰.

استریناتی، د. (۱۳۸۰). مقدمه‌ای بر نظریه‌های فرهنگ عامه. ترجمهٔ ث. پاک‌نظر. تهران: گام نو.

انوری، ح. (۱۳۸۲). فرهنگ بزرگ سخن. تهران: سخن.

بابادی عکашه، ا.، و ساریخانی، م. (۱۴۰۰). بررسی و تطبیق فرهنگ قوم بختیاری با تمدن ایلام باستان برپایه شواهد و مطالعات باستان‌شناسی، مطالعه موردی: آداب و رسوم. فرهنگ و ادبیات عامه، ۹ (۳۸)، ۸۳ – ۱۱۳.

بادامچی، ح.، و افکنده، ا. (۱۳۹۳). از آناتوم سومری تا اردشیر پارسی: نفرین در نبشته‌های شاهی میان‌رودانی و هخامنشی. پژوهشنامه انجمن ایرانی تاریخ، ۵ (۱۹)، ۱ – ۲۱.

بذرافکن، ج. (۱۳۸۹). فرهنگ مردم داریون. شیراز: آوند اندیشه و بنیاد فارس‌شناسی.

بلوکباشی، ع. (۱۳۸۸). در فرهنگ خود ریستن و به فرهنگ‌های دیگر نگریستن. تهران: گل‌آذین.

پیش‌قدم، ر.، وحیدنیا، ف.، و فیروزیان پوراصفهانی، آ. (۱۳۹۳). نگاهی جامعه‌شناختی به کشن‌گفتار نفرین: مقایسه زبان‌های فارسی و انگلیسی. فصلنامه مطالعات زبان و ترجمه، ۴۷ (۲)، ۴۵ – ۷۱.

ثابت، ع. (۱۳۸۵). عبارت‌ها و تعارف‌های رایج در بین زنان شیرازی. نشریه فرهنگ مردم، ۱۷، ۱۶۹ – ۱۵۵.

جباره‌ناصری، ع.، و شادمانی، ن. (۱۳۹۸). بررسی درون‌مایه دویتی‌های شهرستان فسا. ادبیات و زبان‌های محلی ایران‌زمین، ۵ (۱)، ۲۹ – ۵۲.

جعفری (فتواتی)، م. (۱۳۹۴). درآمدی بر فولکلور ایران. تهران: جامی.

خادمیان، ط.، و سلیمانی فاخر، م. (۱۳۹۵). نفرین و نفرت در ترانه‌های عامه‌پسند ایرانی. مطالعات جامعه‌شناختی، ۲۳ (۱)، ۱۹۲ – ۱۶۵.

خرمی، م. (۱۳۹۹). بررسی دعا و نفرین در مثنوی معنوی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی. دره‌شهر: دانشگاه آزاد اسلامی.

خلیلی‌نژاد، ف. (۱۳۹۵). مطالعه مفاهیم نه‌آفرین و بازنمون کاربردی آن در ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته پژوهش هنر. سمنان: دانشگاه سمنان.

- دارا، م. (۱۳۹۷). تنوع نگارش نفرین‌ها در طول زمان در سنگنبشته‌های شاهی اورارتوبی. همایش بزرگداشت دکتر محمدجواد مشکور، ۱، ۲۰۹ – ۲۲۳.
- دهخدا، ع. ا. (۱۳۷۷). لغت‌نامه. زیر نظر م. معین و س. ج. شهیدی. تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- دهرامی، م.، و فهیمی‌پور، م. (۱۳۹۶). آفرین و نفرین در آثار ایرانی باستان و میانه. مجله مطالعات ایرانی، ۱۶ (۳۱)، ۶۵ – ۷۹.
- ذوقفاری، ح. (۱۳۹۴ الف). زبان و ادبیات عامه ایران. تهران: سمت.
- ذوقفاری، ح. (۱۳۹۴ ب). گونه‌شناسی ساخته‌های قالبی در زبان عامه. جستارهای ادبی، ۶ (۴)، ۶۹ – ۹۸.
- راغب اصفهانی، ح. (۱۴۱۵). مفردات الفاظ القرآن. اصفهان: دارالقلم.
- رشیدی، خ. (۱۳۹۶). شهرستان خرم‌بید و فرهنگ مردم آن. شیراز: قشقایی.
- زروان، ز. (۱۳۹۵). دعا و نفرین و آیین‌های آن در اساطیر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی. کازرون: دانشگاه سلمان فارسی.
- ساروی، و. (۱۳۹۸). بازتاب درون‌مایه دعا و نفرین در دویتی‌های عامیانه مازندران. پژوهش‌های ادبی و بلاغی، ۷ (۲۷)، ۵۸ – ۷۸.
- شهنوازی، س. (۱۳۹۴). بررسی کنش‌های گفتاری دعا و نفرین در گویش بلوچی سرحدی بر اساس نظرات آستین (۱۹۶۲) و سرل (۱۹۶۹). پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته زبان‌شناسی همگانی. سیستان و بلوچستان: دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- شین دشتگل، ه. (۱۳۸۶). خروس سفید از متن تا تصویر (بنابر روایات و اعتقادات قومی و دینی کهن در ایران). فرهنگ مردم، ۲۱ و ۲۲، ۳۴ – ۴۷.
- صبوحی خامنه، ل. (۱۳۸۹). بررسی کنش‌های گفتاری دعا و نفرین در زبان فارسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته زبان‌شناسی. مشهد: دانشگاه فردوسی.
- طاهری، ص.، و مردانی، آ. (۱۳۹۹). پی‌جوبی نشانه‌های نوشتار زنانه در سه‌خشتی‌های کرمانجی. زن در فرهنگ و هنر، ۱۲ (۱)، ۱ – ۱۷.

- فرزین نیا، ص. (۱۳۹۵). ترانه های محلی جهرمی (دویستی ها): با ملحقات و اضافاتی بر واسونک های محلی جهرمی. جهرم: بونیز.
- فقیری، ا. (۱۳۸۵). سیری در ترانه های محلی با تکیه به «گوشه هایی از ترانه های محلی فارس». شیراز: نوید.
- کمرپشتی، ع.، و احمدی کمرپشتی، م. (۱۳۹۸). بازتاب حضور زن در دویستی های عامیانه شهرستان سوادکوه. *ادبیات و زبان های محلی ایران زمین*, ۵ (۲)، ۱۰۵ - ۱۳۵.
- ماحوزی، م.، طاووسی، م.، و ساروی، و. (۱۳۹۶). بررسی تطبیقی درون مایه نفرین در دویستی های محلی خراسان و مازندران. *ادبیات و زبان های محلی ایران زمین*, ۱۶، ۳۱ - ۴۹.
- محسنی، م.، کمرپشتی، ع.، شبیانی اقدم، ا.، و قسمی ترشیزی، س. (۱۳۹۴). تحلیل محتوای دویستی های عامیانه شهرستان سوادکوه. *فرهنگ و ادبیات عامه*, ۳ (۵)، ۱۳۳ - ۱۶۰.
- منصوری، م. (۱۳۹۸). دو انداخته برای دفع گرنده؛ یک باور عامه طبی در دیوان خاقانی. *فرهنگ و ادبیات عامه*, ۷ (۲۷)، ۹۷ - ۱۱۰.
- هرن، پ.، و هو بشمان، ه. (۱۸۹۳). اساس اشتقاق فارسی. ترجمه ج. خالقی مطلق (۲۵۳۶).
- ج. ۱. تهران: بنیاد فرهنگ ایران.
- همایونی، ص. (۱۳۴۸). یک هزار و چهارصد ترانه محلی. شیراز: کانون تربیت.
- همایونی، ص. (۱۳۷۹). ترانه های محلی فارس. شیراز: بنیاد فارس شناسی.
- همایونی، ص. (بی تا). ترانه هایی از جنوب. تهران: اداره فرهنگ عامه.

References

- Anwari, H. (2003). *Great vocabulary of speech*. Sokhan.
- Asiaee, R., & Abbasi, M. (2012). Curse as verbal violence; A comparative study of common curses in Turkish and Lak languages. In the 8th Iranian Linguistics Conference. *Journal of Allameh Tabatabai University Proceedings*, 280, 1-10.
- Babadi Akasheh, A., & Sarikhani, M. (2021). Studying and adapting Bakhtiari culture with the civilization of ancient Elam based on archaeological evidence and studies, case study: customs. *Bi-Quarterly Journal of Popular Culture and Literature*, 9(38), 83-113.

- Badamchi, H., & Afkandeh, A. (2014). From Sumerian anatomy to Persian Ardashir: Curse in the Mesopotamian and Achaemenid royal writings. *Journal of the Iranian History Association*, 5(19), 1-21.
- Bazrafkan, J. (2010). *The culture of the people of Dariun*. Avand Andishe and the Foundation of Fars Studies.
- Bolukbashi, A. (2009). *Living in your own culture and looking at other cultures*. Gol Azin.
- Dahrami, M., & Fahimipour, M. (2017). Good luck and curse in ancient and medieval Iranian works. *Journal of Iranian Studies*, 16(31), 65-79.
- Dara, M. (2016). Variety of curses written over time in Urartian royal inscriptions. In *the Conference in Honor of Dr. Mohammad Javad Mashkour*, 1, 209-233.
- Dehkhoda, A. A. (1998). *Dictionary* (edited by of M. Moin and S.J. Shahidi). Tehran University Publishing and Printing Institute.
- Faghiri, A. (2006). *A review on local songs based on "glances on local Persian songs"*. Navid.
- Farzinniya, S. (2016). *Jahromi's local songs (couplets); With appendix and additions to local Jahromi poems*. Buniz.
- Homayouni, S. (1969). *One thousand four hundred local songs*. Training Center.
- Homayouni, S. (2000). *Fars local songs*. Persian Studies Foundation.
- Homayouni, S. (n.d.). *Songs from the south*. Department of Public Culture.
- Horn, P., & Hobschman, H. (2536). *The basis of Persian derivation* (translated into Farsi by J. Khaleghi motlagh). Iranian Culture Foundation.
- Jabbareh Naseru, A., & Shadmani, N. (2019). Investigating the theme of couplets of Fasa town. *Quarterly Journal of Local Literature and Languages of Iran*, 5(1), 29-52.
- Jafari Qanavati, M. (2015). *An introduction to Iranian folklore*. Jami.
- Kamarposhti, A., & Ahmadi Kamarposhti, M. (2019). Reflection of the presence of women in the folk couplets of Savadkuh city. *Quarterly Journal of Local Literature and Languages of Iran*, 5(2), 105-135.
- Khademian, T., & Soleimani Fakher, M. (2016). Curse and hatred in Iranian folkloric songs. *Sociological Studies*, 23(1), 165-192.
- Khalili Nejad, F. (2016). *Studying nine-creative concepts and its practical representation in Iran*. M.A Thesis in Art Research, Semnan, Semnan University.
- Khorrami, M. (2020). *A study of prayer and cursing in the spiritual Masnavi*. Master Thesis in Persian Language and Literature, Dareshahr, Islamic Azad University.

- Mahuzi, M., Tavousi, M., & Saravi, V. (2017). A comparative study of the theme of curse in local couplets of Khorasan and Mazandaran. *Quarterly Journal of Local Literature and Languages of Iran*, 16, 31-49.
- Mansuri, M. (2019). Running a rooster to repel a bite; A folklore medical belief in Khaghani's Divan. *Bi-Quarterly Journal of Folklore Culture and Literature*, 7(27), 97-110.
- Mohseni, M., Kamarpashti, A., Sheibani Aghdam, A., & Qasimi Tarshizi, S. (2015). Content analysis of folk couplets in Savadkuh city. *Bi-Quarterly Journal of Popular Culture and Literature*, 3(5), 133-160.
- Pishghadam, R., Vahidnia, F., & Firoozian e Pooresfahani, A. (2014). A sociological look at the act of cursing speech: A comparison of Persian and English languages. *Journal of Language and Translation Studies*, 47(2), 45-71.
- Ragheb Esfahani, H. (1995). *Mofradat Alfazal Quran*. Darolghalam.
- Rashidi, KH. (2017). *Khorrambid city and the culture of its people*. Qashqai.
- Sabet, A. (2006). Common phrases and compliments among Shirazi women. *Journal of People's Culture*, 17, 155-169.
- Sabuhi Khameneh, L. (2010). Investigating the spoken actions of prayer and curse in Persian. Master Thesis in Linguistics, Mashhad, Ferdowsi University.
- Saravi, V. (2019). Reflection of the theme of prayer and curse in the folkloric couplets of Mazandaran. *Quarterly Journal of Literary and Rhetorical Research*, 7(27), 58-78.
- Shahnavazi, S. (2015). Investigating the speech and curse speech acts in the Baluchi border dialect based on the views of Austin (1962) and Searle (1969). Master Thesis in General Linguistics, Sistan and Baluchestan, University of Sistan and Baluchestan.
- Sheen Dashtgol, H. (2007). White Rooster from text to image (according to ancient ethnic and religious traditions and beliefs in Iran). *Journal of People's Culture*, 21 & 22, 34-47.
- Strinati, D. (2001). *An introduction to theories of folklore culture* (translated into Farsi by S. Paknazar). GameNoe.
- Taheri, S., & Mardani, A. (2020). Searching for signs of female writing in Kormanji's Se Kheshti. *Journal of Women in Culture and Art*, 12(1), 1-17. *The Holy Quran*.
- Zolfaghari, H. (2015 b). Typology of stereotypes in the vernacular. *Literary Essays*, 6(4), 69-98.
- Zolfaghari, H. (2015a). *Popular language and literature of Iran*. Samt.
- Zorwan, Z. (2016). *Prayer and curse and its mirrors in mythology*. Master Thesis in Persian Language and Literature. Salman Farsi University, Iran.

